

Strasbourg, 30 March 2011

Public
GVT/COM/II(2008)006
/Ukrainian language version/

**ADVISORY COMMITTEE ON THE FRAMEWORK CONVENTION FOR THE
PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES**

**COMMENTS OF THE GOVERNMENT OF UKRAINE
ON THE SECOND OPINION OF THE ADVISORY COMMITTEE ON THE
IMPLEMENTATION OF THE FRAMEWORK CONVENTION FOR THE
PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES
BY UKRAINE
(received on 19 November 2008)**

КОМЕНТАРІ

до Другого висновку Консультативного комітету Рамкової конвенції про захист національних меншин щодо України

Розділ 2. Положення

Стаття 3 Рамкової Конвенції

п. 40. Під час Всеукраїнського перепису населення 2001 року було обліковано кількість осіб окремих етнографічних груп українського етносу (бойки, гуцули, лемки, литвини, поліщуки, русини), які постійно проживають в Україні. Загальна кількість представників цих субетносів на момент перепису складала 32,4 тис. осіб, із них русинів – 10,2 тис. осіб. При цьому відповідно від загальної кількості українців Закарпаття (1 010,1 тис. осіб) русини складають 1,01 %.

Відповідно до Конституції України, Закону України «Про національні меншини в Україні», Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин та інших національних і міжнародних нормативно-правових актів встановлення етнічності людини є її особистою справою, кожній особі надано право на національну самоідентифікацію. В Україні не існує жодного нормативно-правового акту, що містив би офіційний перелік національностей, визнаних в Україні.

За висновками Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса Національної академії наук України за всіма етнографічними і лінгвістичними ознаками русини є органічною складовою української нації, тобто її субетносом. Подальші етнологічні, етнографічні і мовознавчі дослідження фахівців із різних країн надали додаткових наукових аргументів для висновку про статус русинів як етнографічної групи української нації.

Тому, на думку вітчизняних фахівців – істориків, політологів, етнографів та інших, підстав вважати їх окремою від українців національністю немає.

На сьогодні у Закарпатській області функціонує 16 русинських громадських організацій. Русинські організації в Україні мають такі ж можливості для здійснення своєї діяльності, як і товариства інших етнічних спільнот. Держкомнацрелігій надає підтримку громадських організаціям, створеними етнографічними групами українського етносу (бойки, лемки, інші) на проведення ними заходів, спрямованих на підтримку й розвиток етнічної культури, традицій, звичаїв. Така ж фінансова допомога надається й із місцевих бюджетів.

п. 41. Сутність європейського вибору України ставить за мету вироблення концептуальних підходів і механізмів забезпечення високих стандартів у галузі прав і свобод кожного громадянина нашої держави незалежно від його етнічного походження.

Україна прагне адаптувати законодавство до визнаних міжнародних норм і стандартів у сфері захисту прав національних меншин. З цією метою Державним комітетом України у справах національностей та релігій за участю заінтересованих центральних органів виконавчої влади та НАН України розроблено проект Закону України «Про Концепцію державної етнонаціональної політики України», в якому враховано положення Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин. У вересні 2008 року проект Закону України «Про Концепцію державної етнонаціональної політики України» подано на розгляд Кабінету Міністрів України.

Збір інформації

п. 51. В Україні в документах, які засвідчують особу відсутня будь-яка інформація щодо її національної чи релігійної приналежності. Відтак збір «оперативної статистики» щодо злочинів, пов'язаних із окремими національними меншинами не здійснюється.

п. 52. Державний комітет статистики, відповідальний за проведення майбутнього Всеукраїнського перепису населення, при підготовці запитань врахував Рекомендації ООН щодо проведення переписів населення та житлового фонду 2010 року.

Державний комітет статистики до початку перепису має намір провести кампанію соціальної реклами щодо інформування населення, а також забезпечити переклад анкети мовами національних меншин. До проведення безпосередньо опитування, особливо серед ромської національної меншини та в місцях компактного проживання національних меншин, будуть залучатися опитувачі, які володіють мовами національних меншин на належному рівні.

п. 53. Етнічна належність громадян до анкети перепису заноситиметься за самовизначенням. Національність дітей визначатимуть батьки. Передбачено можливість відмови від відповіді.

п. 54. Під час Всеукраїнського перепису населення 2001 року всі бажаючі мали можливість вільно, без жодних обмежень і будь-якого адміністративного тиску вказати свою національність за власним вибором. Будь-які соціологічні дослідження, які проводяться в Україні базуються на засадах анонімності, конфіденційності й добровільної згоди респондентів. Тому аналіз взаємозв'язку статей, освіти, національної чи релігійної приналежності з політичними уподобаннями громадян, їх оцінками соціально-економічного стану власного чи країни соціологи роблять усереднено, безвідносно до національної приналежності.

п. 55. Право на національно-етнічну самоідентифікацію є одним із головних визначальних прав людини, пов'язаних з її формуванням як особистості, неповторної індивідуальності.

Політико-правовою основою формування та реалізації державної етнонаціональної політики і забезпечення прав національних меншин в Україні є Конституція України, Декларація про державний суверенітет України, Акт проголошення незалежності України, Декларація прав національностей України.

Весь комплекс українського законодавства (національного і міжнародного) гарантує рівність громадян. Зокрема, частина друга статті 24 Конституції України визначає, що не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про національні меншини в Україні» громадянам республіки гарантовано незалежно від їх національного походження рівні політичні, соціальні, економічні та культурні права і свободи, підтримує розвиток національної самосвідомості й самовиявлення.

Рамкова конвенція Ради Європи про захист національних меншин гарантує кожній особі, котра належить до національних меншин, свободу вибору, вважатися чи не вважатися такою, яка належить до національних меншин (частина перша статті 3).

Відтак немає жодних підстав стверджувати про можливість переваг певної етнічної спільноти, включно й молдовської чи румунської національної меншини.

Законодавство щодо захисту національних меншин

п. 64. Проект Закону України «Про Концепцію державної етнонаціональної політики України» пройшов громадське обговорення на засіданні Ради представників всеукраїнських громадських організацій національних меншин – консультативно-дорадчому органі при Державному комітеті України у справах національностей та релігій. Крім того, з метою широкого залучення громадськості до його обговорення законопроект був розміщений на веб-сайті Держкомнацрелігій.

Пропозиції та зауваження, внесені під час громадського обговорення, враховано при доопрацюванні законопроекту.

п. 65. Проект Закону України «Про національні меншини в Україні» (нова редакція) відповідно до Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 лютого 2006 року «Про суспільну ситуацію в Автономній Республіці Крим» № 154/2006 від 28.02.2006 у тримісячний строк після прийняття закону про основи етнонаціональної політики.

Аналогічний термін ухвалення закону міститься у Плані заходів за результатами робочого візиту в Україну Верховного комісара

ОБСЄ у справах національних меншин К.Воллебека, здійсненого 25–28 березня 2008 року.

При підготовці законопроекту будуть враховані рекомендації експертів Ради Європи. Зокрема, згідно проектом 1 «Посилення потенціалу органів державної влади щодо питань меншин» розділу 1.4. «Захист прав національних меншин» плану дій Ради Європи для України передбачено фінансування для приведення законодавства в цій царині у відповідність до європейських стандартів.

Міністерством культури та туризму України розроблено проект Концепції реалізації державної мовної політики України, яку схвалено та розглянуто Кабінетом Міністрів України. З метою задоволення мовно-освітніх потреб, Держкомнацрелігій, маючи багаторічний позитивний досвід у сфері забезпечення прав національних меншин, задоволення їх культурно-мовних потреб і підготовки відповідних нормативно-правових документів, запропонував включити до Концепції окремий розділ, присвячений розвитку, функціонуванню та збереженню мов національних меншин.

Захист від дискримінації

п. п. 71, 72, 110. Національне законодавство і практика регулювання етнонаціональних процесів в Україні формуються відповідно до міжнародних норм і рекомендацій, викладених у Загальній декларації прав людини, Європейській конвенції з прав людини і основоположних свобод, Рамковій конвенції Ради Європи про захист національних меншин, Європейській хартії регіональних мов або мов меншин, Гаазьких рекомендаціях із прав національних меншин на освіту, інших правових документів.

Питання протидії проявам расизму та ксенофобії знаходяться на постійному контролі Президента України, Уряду України, відповідних центральних органів виконавчої влади. Зокрема, за дорученням Президента України в структурі Міністерства внутрішніх справ України створено відділ напрацювання та реалізації стратегії боротьби з етнічною злочинністю, у Службі безпеки України – підрозділ із виявлення та припинення дій, спрямованих на розпалювання расової чи національної ворожнечі, а у Міністерстві закордонних справ запроваджено посаду Посла з особливих доручень з питань протидії расизму, ксенофобії та дискримінації.

У квітні 2008 року Президент України доручив Прокуратурі України та Міністерству внутрішніх справ України посилити ефективність боротьби з ксенофобією й расовою нетерпимістю та розробити ефективну програму протидії всім формам ксенофобії, а винних у вчиненні злочинів притягати до кримінальної відповідальності.

При Держкомнацрелігій утворено Міжвідомчу робочу групу з питань протидії ксенофобії, міжетнічній і расовій нетерпимості, до

складу якої увійшли фахівці відповідних центральних органів виконавчої влади та науковці. Основною метою її діяльності є розробка системних підходів щодо запобігання будь-яким проявам нетерпимості або упередженого ставлення до осіб із огляду на їхню національну приналежність.

У липні 2008 року Міжвідомчою робочою групою було розглянуто та узгоджено План заходів щодо протидії проявам ксенофобії, расової та етнічної дискримінації в українському суспільстві на 2008–2009 роки, який подано до Кабінету Міністрів України для відповідних доручень центральним і місцевим органам виконавчої влади. Дорученням КМУ від 06.08.08 його доведено до виконавців для виконання з подальшим звітуванням про результати.

Відповідно до п.2 Плану заходів щодо протидії проявам ксенофобії, расової та етнічної дискримінації в українському суспільстві на 2008–2009 роки, Мін'юст, МВС, Держкомнацрелігій розробляють пропозиції щодо удосконалення законодавства, що регулює питання протидії ксенофобії, расовій та етнічній дискримінації, які внесуть на розгляд Міжвідомчої робочої групи з питань до кінця 2008 року.

Відповідно до п.4 зазначеного Плану заходів, Національна експертна комісія з питань захисту суспільної моралі, Мін'юст, Держкомнацрелігій, Прокуратура України до кінця 2008 року опрацюють питання включення Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі до переліку державних спеціалізованих установ, які здійснюють судово-експертну діяльність відповідно до Закону України «Про судову експертизу» та внесення відповідних змін до чинного законодавства, передбачивши право надання атестованими експертами Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі експертного висновку, що є підставою для порушення кримінальної справи за фактом розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, приниження національної честі та гідності або образи почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями, що передбачено ст. 161 Кримінального Кодексу України.

Відповідно до п.5 Плану заходів, Держкомнацрелігій, МВС, МЗС, МОН, МКТ, Мін'юст, Мінсім'ямолодьспорт, Держкомтелерадіо, СБУ у першому півріччі 2009 року ініціюють проведення парламентських слухань щодо протидії проявам ксенофобії, расової та етнічної дискримінації в українському суспільстві.

Заходи для гарантування повної рівності стосовно дискримінованих груп

п. п. 81–83. Соціальна допомога громадянам України здійснюється за рахунок державного та місцевого бюджетів. Документи, необхідні для отримання будь-яких видів соціальної

допомоги є однаковими для всіх громадян України незалежно від їх національності, включно й для ромів. Перешкоди в отриманні необхідних документів з якими зустрічаються окремі громадяни України можуть мати місце, проте вони не пов'язані з національністю набувачів цих соціальних пільг.

У Закарпатській області в ході реалізації програми «Сім'я» ромське населення забезпечувалося всіма видами соціальної допомоги, встановленими законодавством України.

Різних видів державної соціальної допомоги отримали 8 620 ромських сімей, що складає 10,1 % від всіх сімей-одержувачів допомоги. Ромському населенню виплачується: допомога з вагітності і пологів – 728 одержувачів, одноразовий допомога при народженні дитини – 897; допомога за доглядом за дитиною до 3-х років – 2314; на дітей, які знаходяться під опікою чи доглядом, – 55; допомога самотнім матерям – 3109, державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям – 1465, допомога інвалідам дитинства та дітям-інвалідам – 52.

Із загального числа одержувачів допомоги в області матері-ромки складають 29 %, найбільше їх проживає в містах Мукачево – 502, Берегово та Ужгородському районі – 430. Контингент одержувачів соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям з числа ромів складає 21,8 % від загальної кількості одержувачів цього вигляду допомоги.

Загалом в Україні відсутнє поняття «дискриміновані меншини». Відтак, стверджувати про моніторинг їх стану у сфері працевлаштування, отримання житла, надання соціальних і медичних послуг є некоректним.

Збір інформації

п. 87. Як зазначалося в поясненнях до п. 55 весь комплекс українського законодавства (національного і міжнародного) гарантує рівність громадян і не містить поняття «дискриміновані меншини». Відтак Державний комітет статистики не може збирати дані, які містять поняття – «дискриміновані меншини» – відсутнє у правовому полі України, тим паче неможливі будь-які рекомендації чи вимоги щодо порядку збору такої (неіснуючої) інформації.

Стаття 5 Рамкової Конвенції

Підтримка культурних заходів національних меншин

п. 95. Держкомнацрелігій надає фінансову підтримку національним меншинам для задоволення їхніх етнокультурних потреб. Аналогічні програми підтримки культури національних меншин здійснюють Міністерство культури і туризму України, Міністерство освіти і науки, Міністерство молоді і спорту, обласні та районні ради.

Так, Держкомнацрелігій організаційно та фінансово підтримує культурно-мистецькі акції та мовно-освітні заходи, які проводяться громадськими організаціями національних меншин за бюджетною програмою «Заходи щодо відтворення культури національних меншин та фінансова підтримка газет мовами національних меншин». У 2008 році на її реалізацію виділено 2 млн. 675 тис. грн.

З них на підтримку культурно-мистецьких акцій і мовно-освітніх заходів – 1 млн. 175 тис. грн. На видання газет національно-культурних товариств мовами національних меншин – 1 млн. 500 тис. грн. Держкомнацрелігій планує розширити коло видань, які отримуватимуть державну фінансову допомогу.

Держкомнацрелігій щорічно в межах коштів бюджетної програми «Заходи з реалізації Європейської хартії регіональних мов та мов меншин» здійснює фінансову підтримку заходів, спрямованих на збереження й підтримку мов національних меншин. Це видання різноманітних посібників, словників, довідників із рідних мов тощо. Ця програма фінансується у сумі – 963 тис.грн.

Кошти з державного бюджету України розподіляються між громадськими організаціями національних меншин, які мають багаторічний досвід надання громадських послуг, виходячи з актуальності й масштабності культурно-просвітницьких заходів, що сприяють суспільно-політичній стабільності. При цьому забезпечується відкритість і прозорість виділення коштів. Зокрема, при Держкомнацрелігій діє самоврядна Рада представників громадських об'єднань національних меншин. Питання розподілу коштів розглядаються й схвалюються на засіданнях Ради. Інформація про реципієнтів коштів поширюється через Інтернет на сайті Комітету.

п. 96. Згідно з Указом Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 лютого 2006 року «Про суспільну ситуацію в Автономній Республіці Крим» 154/2006 від 28.02.2006 у місті Києві планується виділення приміщення для розміщення Центру розвитку культур національних меншин (Дім національностей). Під егідою КМДА створено робочу групу до складу якої також входять представники Фонду державного майна України та Держкомнацрелігій для позитивного вирішення зазначеного питання.

Після виділення необхідного приміщення Держкомнацрелігій вживатиме належних заходів щодо забезпечення його діяльності.

п. 97. Відповідно до п. 7 Плану заходів щодо протидії проявам ксенофобії, расової та етнічної дискримінації в українському суспільстві на 2008–2009 роки, МВС, СБУ, Генеральна прокуратура посилять роботу щодо попередження, розслідування та розкриття протиправних дій, пов'язаних з проявами вандалізму, які містять ознаки розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та

ненависті, приниження національної честі та гідності або образи почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями.

Стаття 6 Рамкової Конвенції

Заходи на протидію нетерпимості, расизму і міжетнічній ворожнечі

п. п. 111, 112, 250, 257 (підп. 4). Відповідно до п. 6 Плану заходів, МЗС, МВС, СБУ, Прокуратура України постійно розвиватимуть двостороннє співробітництво з міжнародними організаціями, іншими країнами та правоохоронними органами іноземних держав із метою вивчення досвіду, обміну інформацією щодо практики застосування передових управлінських рішень і законодавчих ініціатив у сфері протидії проявам ксенофобії, расової та етнічної дискримінації.

Відповідно до п. 7 Плану заходів, МВС, СБУ, Прокуратура України постійно здійснюватимуть комплекс профілактичних заходів, спрямованих на виявлення і запобігання конфліктних ситуацій та осіб, схильних до вчинення злочинів на расовому та етнічному ґрунті щодо іноземців та осіб без громадянства.

Відповідно до п. 8 Плану заходів, МВС постійно здійснюватиме аналіз учинених проти життя й здоров'я іноземців і осіб без громадянства злочинних проявів і правопорушень на вулицях і в громадських місцях з метою внесення коректив до планів комплексного використання сил і засобів, графіків нарядів, що виставляються для забезпечення охорони громадського порядку в системі єдиної дислокації.

Відповідно до п. 18 Плану заходів, МЗС, МВС, Прокуратура України, Верховний Суд, Держкомнацрелігій протягом 2008–2009 років започаткують у рамках співробітництва України з Бюро демократії і прав людини ОБСЄ програму з підготовки працівників правоохоронних органів, прокуратури, судів щодо специфіки справ, пов'язаних із проявами ксенофобії, расової та етнічної дискримінації.

п. 113. Відповідно до п. 9 Плану заходів, Держкомнацрелігій постійно проводить консультації з главами церков і релігійних організацій щодо необхідності проведення роботи з віруючими, спрямованої на виховання їх в дусі терпимості до представників інших рас і національностей.

Відповідно до п. 10 Плану заходів, МВС, СБУ, Мінсім'ямолодьспорт постійно проводитимуть упереджувально-профілактичну роботу з членами радикально налаштованих молодіжних організацій і угруповань, вживатимуть заходів оперативного реагування для недопущення проявів ксенофобії, расової та етнічної дискримінації.

Відповідно до п. 11 Плану заходів, МОН, Державний науково-дослідний інститут МВС, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН, Державний інститут розвитку сім'ї та молоді Мінсім'ямолодьспорту до кінця 2008 року підготують методичні рекомендації щодо просвітницької роботи з попередження поширення ксенофобських і расистських проявів серед дітей, учнівської та студентської молоді.

Відповідно до п. 12 Плану заходів, МОН, Мінсім'ямолодьспорт, МВС постійно проводять інформаційно-освітню та попереджувальну роботу щодо профілактики поширення ксенофобських і расистських проявів серед дітей, учнівської та студентської молоді та батьківської громадськості.

Відповідно до п. 14 Плану заходів, Національна Академія Наук України, МОН, Мінсім'ямолодьспорт, МВС, Держкомнацрелігій протягом 2008–2009 років здійнять наукове вивчення причин ксенофобії, расизму та антисемітизму в українському суспільстві, масштабів їх поширення, рівня радикалізації суспільних настроїв, особливо серед підлітків і молоді.

Відповідно до п. 15 Плану заходів, Мінсім'ямолодьспорт, Держкомтелерадіо, Держкомнацрелігій, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації постійно забезпечуватимуть розробку та поширення соціальної реклами, спрямованої на підвищення рівня толерантності, запобігання проявам ксенофобії, расизму та антисемітизму в Україні та проведення моніторингу і досліджень із питань її ефективності.

Відповідно до п. 16 Плану заходів, МКТ постійно проводитиме у бібліотеках для дітей та юнацтва книжкові виставки, зустрічі, виховні бесіди, віртуальні подорожі, спрямовані на формування толерантності, поваги до культури, історії, мови, звичаїв і традицій представників різних національностей.

Протидія дискримінаційним висловам у ЗМІ

п. 121. Відповідно до п. 13 Плану заходів, Держкомтелерадіо, Держкомнацрелігій протягом 2008–2009 років сприятимуть забезпеченню на умовах державного замовлення виробництву та поширенню спеціальних тематичних теле- та радіопередач, спрямованих на протидію проявам ксенофобії, расової та етнічної дискримінації в українському суспільстві.

Відповідно до п. 15 Плану заходів, Мінсім'ямолодьспорт, Держкомтелерадіо, Держкомнацрелігій, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації постійно забезпечуватимуть розробку та поширення соціальної реклами, спрямованої на підвищення рівня толерантності, запобігання проявам ксенофобії, расизму та

антисемітизму в Україні та проведення моніторингу і досліджень із питань її ефективності.

п. п. 122, 123. Відповідно до Закону України «Про захист суспільної моралі» в Україні створено Національну експертну комісію України з питань захисту суспільної моралі, що є постійно діючим державним позавідомчим експертним і контролюючим органом і діє на підставі зазначеного закону та Положення про Національну експертну комісію України з питань захисту суспільної моралі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України.

Національна експертна комісія має право проводити у межах своєї компетенції перевірку діяльності засобів масової інформації, юридичних осіб усіх форм власності, котрі займаються організацією видовищних заходів і діяльністю з обігу продукції, що містить, зокрема елементи насильства і жорстокості.

Рішення Національної експертної комісії є обов'язковими для розгляду центральними і місцевими органами влади, засобами масової інформації всіх форм власності, фізичними та юридичними особами.

Для забезпечення виконання завдань і повноважень Національної експертної комісії в Автономній Республіці Крим, областях і місті Києві призначаються представники Національної експертної комісії.

Випадки вандалізму в релігійних місцях чи місцях проживання меншин

п. 126. Відповідно до п. 7 Плану заходів, МВС, СБУ, Прокуратура України активізують роботу з попередження, розслідування та розкриття протиправних дій, пов'язаних із проявами вандалізму, які містять ознаки розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, приниження національної честі та гідності або образи почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями.

Стаття 9 Рамкової Конвенції

Законодавство у сфері телебачення та радіомовлення і мов меншин

п. п. 134–136, 139. Відповідно до законодавства держава забезпечує засобами телерадіомовлення культурні та інформаційні потреби громадян України, в тому числі представників національних меншин, не чинить перепон прямому прийому теле- і радіопрограм і передач із інших країн, які транслюються мовою національної меншини, встановлює дієві обмеження щодо монополізації телерадіоорганізацій промислово-фінансовими, політичними та іншими групами чи окремими особами, а також гарантує захист телерадіоорганізацій від фінансового і політичного тиску з боку фінансово-політичних груп та органів державної влади і органів

місцевого самоврядування, гарантує реалізацію прав на інформацію, на вільне і відкрите обговорення суспільно важливих проблем із застосуванням телебачення і радіомовлення.

Згідно зі статтею 10 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» телерадіоорганізації ведуть мовлення державною мовою.

Мовлення на певні регіони може здійснюватися також мовою національних меншин, які компактно проживають на цій території.

Якщо мова оригіналу (або дублювання) фільму та/чи іншої програми (передачі) не є українською, такі фільми та/чи програми (передачі) транслюються за умови звукового дублювання їх державною мовою.

Для загальнонаціонального мовлення частка ефірного часу, коли мовлення ведеться українською мовою, має становити не менше 75 відсотків загального обсягу добового мовлення.

Мовлення на зарубіжну аудиторію ведеться українською та відповідною іноземною мовами.

Статтею 7 зазначеного закону встановлено, що Верховна Рада України визначає державну політику щодо телебачення і радіомовлення, законодавчі основи її реалізації, гарантії соціального і правового захисту працівників цієї сфери.

Кабінет Міністрів України забезпечує реалізацію державної політики щодо телебачення і радіомовлення, координує діяльність міністерств та інших центральних органів державної виконавчої влади у цій сфері.

Єдиним органом державного регулювання діяльності у сфері телебачення і радіомовлення незалежно від способу розповсюдження телерадіопрограм і передач є Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення (далі – Національна рада) – спеціальний конституційний, постійно діючий позавідомчий державний орган.

Правові засади формування та діяльності, статус, компетенція, повноваження, функції Національної ради та порядок їх здійснення визначаються Законом України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення».

Державне регулювання національного телерадіоінформаційного простору здійснюється відповідно до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору, який розробляє й затверджує Національна рада згідно з визначеними законами України принципами, завданнями та пріоритетами.

Мова (мови) програм і передач телерадіоорганізації визначається (визначаються) умовами ліцензії на мовлення.

Друковані ЗМІ

п. 143. починаючи з 2004 році Держкомнацрелігій здійснює фінансову підтримку виданню шести газет мовами національних

меншин. Щорічно на ці цілі з державного бюджету України виділяється 1 млн. 500 тис. грн.

Органами державної влади та місцевого самоврядування надається часткова фінансова підтримка ЗМІ, що виходять мовами національних меншин у місцях їх компактного проживання.

У 2009 році Комітет планує розширити коло видань, які отримуватимуть фінансову допомогу з державного бюджету України.

Стаття 10 Рамкової Конвенції

Мовна політика

п. п. 151, 152. У системі державних пріоритетів України мовна політика посідає чільне місце, бо її стратегічним завданням є забезпечення неухильного додержання конституційних гарантій щодо розвитку й функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя, вільного розвитку, використання і захисту мов національних меншин України.

Право національних меншин на вільний розвиток рідної мови, а також гарантії цього права зафіксовані у Конституції України, законах України «Про національні меншини в Україні», «Про мови», «Про освіту», «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин», інших нормативно-правових актах.

Крім того, в квітні цього року Уряд України схвалив за основу проект Концепції реалізації державної мовної політики, спрямованої на створення оптимального мовного простору в державі, утвердження державності української мови та забезпечення захисту, вільного розвитку й використання всіх мов національних меншин України.

Відповідно до зазначеної Концепції державна мовна політика щодо утвердження й розвитку української мови поєднуватиметься з дотриманням мовних прав громадян України, що належать до національних меншин, які історично проживають на території України, і не позбавлятиме права громадян України вільно використовувати будь-яку мову в приватному спілкуванні та для задоволення інших потреб у всіх сферах суспільного та громадського життя.

Для реалізації державної мовної політики передбачається підготувати та внести на розгляд Верховної Ради України відповідні проекти законів, розробити та забезпечити виконання державних цільових програм, вжити заходів для підтримки громадських ініціатив, налагодження конструктивного діалогу між органами державної влади, органами місцевого самоврядування і громадськими організаціями щодо розв'язання мовних проблем.

Передбачається, що реалізація Концепції здійснюватиметься у два етапи до 2015 року за умови чіткої координації дій міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів

Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, Національної академії наук України, Академії педагогічних наук України, громадських організацій і творчих спілок, підприємств, установ та організацій.

Зокрема, до компетенції Державного комітету України у справах національностей та релігій належать питання щодо створення умов для вільного розвитку мов національних меншин України та здійснення заходів, спрямованих на реалізацію положень Європейської хартії регіональних мов або мов меншин.

Держкомнацрелігій – єдиний орган центральної виконавчої влади, що, починаючи з 2006 року, є розпорядником державних коштів, які спрямовуються державою безпосередньо на організацію заходів із підтримки мов національних меншин за бюджетною програмою «Заходи з реалізації Європейської хартії регіональних мов або мов меншин».

Зокрема, за фінансової підтримки Держкомнацрелігій щорічно проводиться ряд важливих культурно-просвітницьких і мовно-освітніх заходів, які сприяють популяризації й вивченню рідних мов, традицій і звичаїв національних меншин: Дні рідної мови, конкурси, олімпіади на краще знання мов національних меншин, фестивалі, семінари, конференції, «круглі столи», симпозиуми, присвячені етномовним питанням. Крім того, Держкомнацрелігій фінансово підтримує видання посібників, словників, довідників із рідних мов, літератури та засобів масової інформації мовами національних меншин, програм, планів, науково-методичних видань для недільних шкіл.

Загалом протягом минулих трьох років (2005–2007) на підтримку й збереження мов національних меншин за цією бюджетною програмою Комітетом надано коштів у сумі 1 млн. 821 тис. 716 грн. У 2008 році на ці цілі передбачено фінансування у сумі 963 тис. грн., із яких уже використано 526 тис. грн.

Здійснюється також інша системна робота, спрямована на збереження й розвиток мовного та культурного розмаїття національних меншин України.

З цією метою Держкомнацрелігій проводиться активна діяльність щодо удосконалення нормативно-правової бази в сфері міжнаціональних відносин і захисту прав національних меншин, приведення його у відповідність до міжнародних норм і стандартів. Зокрема, Держкомнацрелігій підготовлено та подано у вересні цього року до Кабінету Міністрів України законопроект «Про Концепцію державної етнонаціональної політики України», готується нова редакція Закону України «Про національні меншини в Україні». Прийняття зазначених законопроектів сприятиме правовому врегулюванню питань задоволення етномовних і етнокультурних

потреб національних меншин в контексті вимог Європейської хартії регіональних мов або мов меншин.

На виконання Програми діяльності Уряду «Український прорив: для людей, а не політиків» підготовлено законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин», головним розробником якого є Міністерство закордонних справ. У законопроекті розширено перелік мов, на які поширюються охоронні заходи Хартії, до нього включено вірменську, ідиш, караїмську, кримчацьку та ромську мови.

Важливим напрямом реалізації державної мовної політики є моніторинг і публічне висвітлення питань забезпечення етномовних прав національних меншин та інформування громадськості про результати виконання взятих Україною міжнародних зобов'язань.

У лютому 2008 року в рамках відзначення Міжнародного Дня рідної мови в Україні проводилася виставка «Книги – мовні скарби», на якій окремою експозицією була представлена друкована продукція мовами національних меншин, виданих за державні кошти. Цей захід продемонстрував літературні, мовні та культурні досягнення представників національних меншин України, сприяв більшій обізнаності українців у міжнаціональних питаннях, став об'єднуючим чинником на шляху до взаєморозуміння, толерантності та міжнаціонального діалогу.

Використання мов меншин у зв'язках із адміністративною владою

п. 155. Весь комплекс українського законодавства (внутрішнього та міжнародного) цілком забезпечує в сфері судочинства мовні права і свободи українських громадян, які належать до національних меншин, незалежно від чисельності етнічної групи та ступеню володіння мовними навичками її окремими представниками.

Відповідно до статті 59 Конституції України кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно.

Контроль за дотриманням чинного законодавства у сфері міжнаціональних стосунків, забезпечення прав національних меншин здійснюють Конституційний Суд України і суди загальної юрисдикції, Комітет із питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних стосунків Верховної Ради України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (Омбудсман).

План дій Ради Європи для України передбачає надання допомоги Україні в утвердженні незалежної, безсторонньої, ефективною та професійною судовою владою в Україні. Судова реформа, що здійснюється в Україні йде в напрямку полегшення доступу до правосуддя, збільшення прозорості та звітності судової системи, забезпечення результативної роботи судів.

Судові процедури

п. 157. Відповідно до статті 10 Закону «Про судоустрій України» судочинство в Україні провадиться державною мовою. Застосування інших мов у судочинстві здійснюється у випадках і порядку, визначених законом.

Згідно зі статтею 15 Кодексу адміністративного судочинства України особи, які беруть участь у справі та не володіють або недостатньо володіють державною мовою, мають право користуватися рідною мовою або мовою, якою вони володіють, а також послугами перекладача. Аналогічна норма міститься у статті 7 Цивільного процесуального кодексу України.

Правові засади організації судової влади та здійснення правосуддя в Україні, загальний порядок забезпечення діяльності судів обумовлює Закон України «Про судоустрій України». Частина третя статті 10 зазначеного закону визначає, що особи, які не володіють або недостатньо володіють державною мовою, мають право користуватися рідною мовою та послугами перекладача у судовому процесі. У випадках, передбачених процесуальним законом, це право забезпечується державою».

Згідно із статтею 68 Кодексу адміністративного судочинства перекладачем є особа, яка вільно володіє мовою, якою здійснюється адміністративне судочинство, та іншою мовою, знання якої необхідне для усного або письмового перекладу з однієї мови на іншу, а також особа, яка володіє технікою спілкування з глухими, німими чи глухонімими. Перекладач допускається ухвалою суду за клопотанням особи, котра бере участь у справі, або призначається з ініціативи суду. Суд забезпечує особі перекладача, якщо дійде висновку, що особа внаслідок неспроможності оплатити послуги перекладача буде позбавлена судового захисту.

У цивільному процесі аналогічні питання участі перекладача врегульовані статтею 56 Цивільного процесуального кодексу

Частина перша статті 12 Конституції Автономної Республіки Крим визначає, що в Автономній Республіці Крим як мова судочинства, нотаріального провадження, провадження у справах про адміністративні правопорушення, юридичної допомоги використовується українська або за клопотанням учасника відповідного провадження російська мова як мова більшості населення Автономної Республіки Крим.

Стаття 11 Рамкової Конвенції

Власні імена

п. 160. Згідно зі статтею 39 «Мова власних імен» Закону України «Про мови в Українській РСР» (N 8312-11 від 28 жовтня 1989 року) громадяни України користуються правом іменуватись згідно з

національними традиціями. Їхні імена передаються з національної мови українською мовою у транскрипції.

Згідно зі статтею 12 Закону України «Про національні меншини в Україні» кожний громадянин України має право на національні прізвище, ім'я та по батькові, а також у встановленому порядку відновлювати свої національні прізвище, ім'я та по батькові.

Аналогічну норму містять пункти 2 і 3 статті 294 «Право на ім'я» глави 22 «Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи» Цивільного кодексу України: «1. Фізична особа має право на ім'я. 2. Фізична особа має право на транскрибований запис її прізвища та імені відповідно до своєї національної традиції. 3. У разі перекручення імені фізичної особи воно має бути виправлене. Якщо перекручення імені було здійснене у документі, такий документ підлягає заміні. Якщо перекручення імені здійснене у засобі масової інформації, воно має бути виправлене у тому ж засобі масової інформації.».

Відповідно до чинного законодавства в документах представників національних меншин, у традиціях яких відсутнє іменування по батькові, записується тільки ім'я і прізвище. При реєстрації народження та визначенні походження фізичної особи батькам надано право на присвоєння імені дитини за їх бажанням.

Двомовні топографічні та інші назви

п. 165. В Україні продовжується процес повернення історичних назв населеним пунктам у місцях компактного проживання національних меншин. Рішення щодо цього приймаються органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Згідно з рішеннями сесій обласних рад, на підставі місцевих референдумів, проведених у населених пунктах, постанов Верховної Ради України ряду населених пунктів повернуто колишні назви.

Крім цього, відповідно до статті 38 Закону Української РСР «Про мови в Українській РСР» та статті 6 Закону України «Про національні меншини в Україні», топоніми (назви населених пунктів, вулиць тощо) утворюються і подаються українською мовою, а у населених пунктах, де компактно проживають представники національних спільнот, покажчики подаються державною мовою та мовою даної національної спільноти у транскрипції, виконані рівновеликими літерами з діючими стандартами.

Стаття 12 Рамкової Конвенції

Підручники та консультації для викладачів

п. п. 171–173, 177, 192–194. Національне законодавство і практика регулювання етнонаціональних процесів у сфері освіти формується Україною відповідно до міжнародних норм і рекомендацій, викладених у Загальній декларації прав людини,

Рамковій конвенції про захист національних меншин, Гаазьких рекомендаціях із прав національних меншин на освіту, Європейській хартії регіональних мов або мов меншин та інших документах.

За роки незалежності України сформовано законодавче поле освітянської галузі, розроблено базовий Закон («Про освіту»), закони прямої дії («Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту») та інші законодавчі акти України, якими врегульовано й питання задоволення освітніх потреб національних меншин.

Реалізація мовної стратегії відповідно до Національної доктрини розвитку освіти здійснюється шляхом комплексного й послідовного впровадження просвітницьких, нормативно-правових, науково-методичних, роз'яснювальних заходів.

В Україні право національних меншин на задоволення освітніх потреб рідною мовою, збереження та розвиток етнокультури забезпечується завдяки розгалуженій мережі навчальних закладів (або класів) із навчанням мовами національних меншин.

Мережа навчальних закладів формується відповідно до освітніх запитів і національного складу населення. Особливої уваги цьому надається у місцях компактного проживання представників національних меншин. Право вибору мови навчання мають батьки та їх діти.

Право на вивчення рідної мови забезпечується, починаючи з дошкільної ланки освіти.

Зокрема, на початок 2008 року в Україні функціонує 13 921 дошкільний навчальний заклад. Їх відвідує 1 137 488 дітей. Серед загальної кількості вихованців – понад 6 900 малюків, які належать до національних меншин, відвідують дитячі садки, в яких виховний процес здійснюється їх рідною мовою. Зокрема, кримськотатарською мовою виховується 439 дітей, угорською – 3168, німецькою – 20, польською – 94, молдавською – 992, румунською – 2094 дитини. Крім того, 16 427 дітей виховуються у дошкільних закладах російською мовою, що становить 14,4 відсотка від загальної кількості дітей, які відвідують дитячі садки.

У 2007/2008 навчальному році функціонувало 20 249 загальноосвітніх навчальних закладів, у яких навчалося 4 668 968 учнів.

Серед загальної кількості у 3 291 загальноосвітньому навчальному закладі навчально-виховний процес здійснюється мовами національних меншин:

- російською – 1 253 (442 038 учнів);
- румунською – 92 (20 058 учнів);
- угорською – 70 (12 834 учні);
- кримськотатарською – 15 (3 115 учнів);
- молдовською – 7 (2 409 учнів);

польською – 5 (1 236 учнів).

Крім того, у 1 848 загальноосвітніх навчальних закладах навчання здійснюється двома й більше мовами, зокрема:

українською і російською – 1 729 (413 007 учнів);

українською і угорською – 28 (4 532 учні);

українською і румунською – 11 (2 746 учнів);

українською і молдовською – 7 (1 889 учнів);

українською і болгарською – 1 (95 учнів);

українською і словацькою – 1 (70 учнів);

Як предмет у загальноосвітніх закладах вивчають такі мови національних меншин:

російську – 1 354 166 учнів;

кримськотатарську – 19 503 учні;

болгарську – 7 466 учнів;

польську – 3 978 учнів;

ідиш – 1 116 учнів;

молдовську – 1 410 учнів;

угорську – 1 018 учнів;

гагаузьку – 308 учнів;

румунську – 427 учнів;

словацьку – 201 учень;

новогрецьку – 123 учні.

Навчальний процес у загальноосвітніх навчальних закладах України здійснюється за Типовими навчальними планами, затвердженими Міністерством освіти і науки, відповідно до яких, мови і літератури національних меншин можуть вивчатися як обов'язкові предмети, як предмети за вибором або факультативно.

У навчальних планах початкової школи з навчання мовами національних меншин передбачено вивчення рідної мови з 1-го класу і введено усний курс української мови з 2-го класу. У початкових школах із навчанням українською мовою передбачено можливість вивчення мов національних меншин із 2-го класу (за рахунок варіативної складової навчального плану).

Навчальні курси з історії, культури національних меншин вивчаються за рахунок варіативної складової навчального плану за вибором учнів.

Проводиться послідовна робота, спрямована на поліпшення навчально-методичного забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів, у яких навчаються мовами національних меншин або вивчають їх як предмет. З цією метою розроблено кілька видів Типових навчальних планів, що дає можливість задовольняти освітні потреби у навчанні мовами національних меншин та їх вивченні.

Загалом Міністерством освіти і науки України рекомендовано для використання у загальноосвітніх навчальних закладах із навчанням мовами національних меншин 48 назв навчальних програм.

Завершено процес створення нових підручників із рідних мов і читання для 1–4 і 5–8-х класів загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням румунською, угорською, польською та кримськотатарською мовами.

Створено підручники з української мови та читання для 1–4 і 5–7-х класів із навчанням угорською та румунською мовами. Започатковано створення підручників із болгарської мови для загальноосвітніх навчальних закладів, у яких зазначена мова вивчається як предмет, та з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням польською мовою.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 24.01.08 № 33 «Про проведення зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти» для учасників зовнішнього незалежного оцінювання, які здобували загальну середню освіту мовами національних меншин, за їх бажанням, у перехідний період (2008–2009 рр.) тести перекладаються відповідною мовою (за винятком тесту з української мови та літератури).

Випускники загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням румунською (молдовською) мовами мають змогу вивчати рідну мову у Чернівецькому та Ужгородському національних університетах; із навчанням кримськотатарською – у Таврійському національному університеті, Кримському державному індустріально-педагогічному університеті, з навчанням угорською – Ужгородському національному університеті, з навчанням польською – Волинському державному університеті, Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Львівському, Прикарпатському, Східнослов'янському (м. Луганськ), Хмельницькому національних університетах, Дрогобицькому педагогічному університеті, Київському національному педагогічному університеті ім. М. Драгоманова.

Важливим чинником, що визначає якість освіти, є підготовка педагогічних кадрів для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням мовами національних меншин.

Уже 5 років у Чернівецькому національному університеті здійснюється підготовка вчителів математики, фізики, хімії, біології, географії, всесвітньої історії, іноземної мови, трудового навчання, фізичної культури й здоров'я, музики, образотворчого мистецтва для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням румунською мовою.

Практична підготовка цих фахівців здійснюється шляхом створення на відповідних факультетах, починаючи з III курсу, міні-груп із числа студентів-цільовиків і запровадження викладання румунською мовою спецкурсу з методики навчання предмету та спецкурсу з румуномовної термінології відповідної спеціальності

(фаху) за умови, що інші навчальні дисципліни викладатимуться державною мовою.

У Кримському державному індустріально-педагогічному університеті розширено структуру та обсяги підготовки фахівців зі спеціальності «Педагогіка і методика середньої освіти. Образотворче мистецтво». На педагогічному факультеті цього університету здійснюється підготовка фахівців із спеціальностей «Початкове навчання» (35 осіб) та «Дошкільне виховання» (39 осіб) за спеціалізацією «Кримськотатарська мова і література».

У Таврійському національному університеті фахівців готують на відділенні кримськотатарської та східних мов і літератур за спеціальністю «Кримськотатарська мова і література» й є можливість щорічно забезпечити підготовку 50 студентів із цієї спеціальності.

Сімферопольське педагогічне училище щороку проводить прийом 25 абітурієнтів на навчання на бюджетну основу із спеціальності «Вчитель початкових класів, вчитель кримськотатарської мови в початковій школі».

Відкрито аспірантуру у Кримському індустріально-педагогічному університеті та Кримському гуманітарному інституті. У Таврійському національному університеті відкрито наукову спеціальність для підготовки кандидатів наук «Кримськотатарська література» та «Тюркські мови». Через аспірантуру Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова здійснюється підготовка науково-педагогічних кадрів для Кримського гуманітарного інституту. Надається методична допомога вищим навчальним закладам освіти Криму з підготовки типових програм, нормативних документів, складання кандидатських іспитів.

За роки реалізації Програми цільової підготовки національних кадрів для соціально-культурної сфери АР Крим щорічно виділяється 93,7 відсотка цільових направлень абітурієнтам із числа депортованих з Криму кримських татар, вірмен, болгар, греків, німців.

У закладах післядипломної освіти Автономної Республіки Крим щорічно проходять підготовку та підвищення кваліфікації майже 7 000 вчителів і викладачів навчальних закладів автономії.

За фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження», на базі Кримського державного індустріально-педагогічного університету, створено Центр навчально-методичного забезпечення та сучасних засобів навчання на рідних мовах.

Нині у 48 ВНЗ України вивчаються мови національних меншин та готуються викладачі рідної мови і літератури для шкіл із навчанням мовою національних меншин.

Крім того, для представників національних меншин, які дисперсно проживають в Україні, при громадських національно-культурних організаціях функціонують 315 недільних шкіл, в яких вивчають рідну мову близько 5 000 представників національних

меншин різного віку. Найбільше недільних шкіл працює в Одеській, Донецькій, Запорізькій, Львівській, Дніпропетровській та Івано-Франківській областях. Держкомнацрелігій надає організаційну та фінансову підтримку діяльності недільних шкіл, сприяє виданню програм, планів і науково-методичних посібників, підтримує проведення навчальних семінарів для їх працівників. Робота недільних шкіл регулюється Типовим положенням про культурно-освітній центр національних меншин України, затвердженим спільним наказом МОН і Держкомнацміграцій від 06.10.04 р. № 778/49.

Навчання дітей ромів

п. 182. З огляду на складний соціально-економічний стан ромської національної меншини Україна надає особливого значення питанню інтеграції ромів в українське суспільство. Першим кроком на цьому шляху є відвідання дітьми ромської національності дошкільних закладів освіти.

Окрім зусиль держави, у позитивному розв'язанні проблеми беруть участь місцеві органи влади та громадські організації. Зокрема, за сприяння Міжнародного фонду «Відродження» в м. Ужгороді організований перший в Україні ромський дитячий садок.

Товариство рома/циган Закарпаття «Рома» приділяє багато уваги підвищенню освітнього й культурного рівня ромського населення шляхом організації дошкільних закладів і початкових шкіл.

Водночас, саме громадські організації ромів мають активізувати зусилля на проведенні роз'яснювальної роботи серед батьків ромської національності щодо необхідності відвідування їхніми дітьми дитячих садків і шкіл. Хоча нині в Україні діє 56 ромських національно-культурних товариств, усе ще багато ромських сімей вважають, що у їхніх дітей немає потреби відвідувати дитсадки і школи.

п. 183. На сьогодні освітній рівень українських циган залишається найнижчим у державі. Україна здійснює заходи щодо піднесення рівня підготовки шкіл із переважно циганським контингентом учнів до існуючих у цій галузі державних стандартів. В навчальні плани цих шкіл включається вивчення звичаїв та історії рома/циган. Впроваджуються методики навчання дітей циганської національності з врахуванням традицій виховання та побуту рома/циган. З огляду на низький рівень, порівняно з середнім по країні, матеріального забезпечення учнів цих шкіл держава надає їм ряд пільг, зокрема безкоштовне харчування.

В Україні немає практики започаткування роздільних шкіл. Позаяк в Україні шкільне навчання здійснюється згідно з місцем проживання дитини, то переважання учнів ромської національності в загальних школах можливе лише у місцях, де роми складають більшість населення.

Значні заходи здійснюються на місцевому рівні. Так, у м. Ізмаїл (Одеська область) функціонує недільна школа ромів, в якій діти вивчають традиції ромів, культуру, мову. У м. Ужгород (Закарпатська область) відкрито ромську недільну школу, в якій діти вивчають ромську мову і літературу, українську мову, законодавство України, займаються музикою, знайомляться з ромськими ремеслами. На базі Ужгородської школи № 14 для дітей рома працюють класи зі спортивним ухилом (футбол, волейбол, баскетбол).

Загалом в Україні діє 6 недільних шкіл.

п. 184. В Україні відсутні преференції за національною ознакою для тих, хто бажає здобути вищу освіту. Проте у разі необхідності можливо запровадити такі пільги. Так, під час проведення 9–12 червня 2008 року у м. Києві Міжнародного форуму: «Роми України: з минулого в майбутнє» (До Ромської декади Європи 2005–2015 рр.), організованого Всеукраїнською Спілкою «Конгрес Ромен України» за підтримки Держкомнацрелігій обговорювалася потреба їх запровадження

Нині в Україні немає комплексного Національного плану для ромів, затвердженого Кабінетом Міністрів України. При виконанні проекту 1 «Досягнення мети дієвого соціального включення ромів: прийняття та реалізація комплексних планів для ромів в Україні» розділу 5.7. Плану дій Ради Європи для України можливо передбачити дослідження цього питання.

Стаття 15 Рамкової Конвенції

Представники національних меншин у виборчих округах

п. 202. Згідно з Законом України «Про вибори народних депутатів України» будь-які прямі чи непрямі привілеї або обмеження виборчих прав громадян України за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками забороняються. Вибори депутатів є рівними: громадяни України беруть участь у виборах депутатів на рівних засадах. Вибори депутатів здійснюються на засадах пропорційної системи з обранням депутатів у багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі за виборчими списками кандидатів у депутати від політичних партій, виборчих блоків політичних партій

Згідно з Законом України «Про вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» вибори депутатів сільських, селищних, міських, районних у містах, районних, обласних рад, а також сільських, селищних, міських голів є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування. Виборчий процес здійснюється на засадах:

вільного і рівноправного висування кандидатів; рівності можливостей для всіх кандидатів у проведенні виборчої кампанії; неупередженості до кандидатів з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів.

Всі суб'єкти виборів зацікавлені у підвищенні активності громадян як у ході безпосередньо виборчого процесу, так і в роботі виборних органів. Це повною мірою стосується представників національних меншин.

Консультативні механізми

п. 211. У взаємодії з Радою Європи органи державної влади України реалізували вже декілька програм. Нині в Україні здійснюється План дій Ради Європи для України на 2008–2011 роки. Він спрямований на зміцнення співробітництва з метою сприяння українським органам влади в реалізації прагнень України та виконанні її зобов'язань перед Радою Європи.

Держкомнацрелігій здійснює постійні консультації з представниками Секретаріату РЄ у питаннях, що стосуються національних меншин. Зокрема спостерігачі від РЄ та ОБСЄ беруть участь у проведенні двостороннього спільного українсько-румунського моніторингу стану задоволення прав румунської національної меншини в Україні та української національної меншини в Румунії. Планується проведення низки заходів у рамках проектів Плану дій РЄ щодо України на 2008–2011 роки, яким передують проведення відповідних досліджень у згаданій сфері.

п. 212. Згідно з Законом України «Про об'єднання громадян в Україні» держава забезпечує додержання прав і законних інтересів легалізованих об'єднань громадян. Втручання державних органів та службових осіб у діяльність об'єднань громадян не допускається.

Україна немає повноважень для забезпечення роботи ромських організацій у їх співпраці з Радою Європи.

п. 213. Питання міжнаціональних відносин в Автономній Республіці Крим перебуває в полі постійної уваги Президента України, Ради національної безпеки та оборони України, Кабінету Міністрів України.

Зокрема, це Укази Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 лютого 2006 року «Про суспільну ситуацію в Автономній Республіці Крим» № 154/2006 від 28.02.2006 та «Про виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 лютого 2006 року «Про суспільну ситуацію в Автономній Республіці Крим» № 822/2006 від 09.10.2006, рішення Ради національної безпеки і оборони України від 16 травня 2008 року «Про стан виконання рішень Ради національної безпеки і оборони України щодо ситуації в Автономній Республіці Крим», затверджених

Указом Президента України від 26 червня 2008 року № 589 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 16 травня 2008 року щодо ситуації в Автономній Республіці Крим», а також План організації виконання завдань, визначених в Указі Президента України від 26 червня 2008 року № 589 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 16 травня 2008 року «Про стан виконання рішень Ради національної безпеки і оборони України щодо ситуації в Автономній Республіці Крим», затверджених Першим віце-прем'єр-міністром України О.Турчиновим.

Спеціалізовані урядові органи

п. 218. Держкомнацрелігій як центральний орган виконавчої влади сприяє формуванню та реалізації державної політики у сфері міжнаціональних відносин, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавства у цій сфері, здійснює координацію роботи з підготовки і реалізації органами виконавчої влади заходів щодо забезпечення прав національних меншин, а також сприяє задоволенню етнокультурних потреб національних меншин.

Україна, інтегруючись до європейського співтовариства, удосконалює механізми реалізації державної етнонаціональної політики, здійснює моніторинг етнонаціональних процесів, виробляє нові підходи до посилення взаємодії державних органів виконавчої влади з громадськими організаціями національних меншин.

Комплексно реалізувати ці завдання міг би центральний орган виконавчої влади у статусі міністерства. Існування його передбачено статтею 5 Закону України «Про національні меншини в Україні». Дійсно, таке міністерство ефективніше за Комітет регулювало б етнонаціональні процеси, здійснювало систему державних заходів щодо задоволення потреб представників української нації й національних меншин, гармонізації міжнаціональних відносин, а також було би координуючим органом із питань імплементації положень Європейської хартії регіональних мов та мов меншин і запобігання проявам расизму та ксенофобії.

Участь у соціально-економічному житті

п. 227. Центральним органом влади, що забезпечує доступ громадян до ринку праці є Державний центр зайнятості, який нині пропонує роботу навіть за допомогою мобільних телефонів. Цією послугою вже скористалися 215 тисяч осіб, 60 % з них у такий спосіб знайшли роботу.

Для покращання інформації щодо профорієнтації Державний центр зайнятості безкоштовно надає соціальні послуги населенню та роботодавцям за допомогою Єдиної технології обслуговування, а також новітньої технології «татч-скріну». Кожний безробітний може

отримувати через татч-скріни адресні соціальні послуги завдяки спеціальним карткам з індивідуальним пін-кодом.

Всі українські центри зайнятості працюють в єдиній системі, скрізь розташовано уніфіковану інформацію, в тому числі про права та обов'язки клієнтів.

Протягом двох років у всіх загальноосвітніх школах України будуть встановлені електронні профорієнтаційні термінали, які допоможуть школярам визначитися з вибором майбутньої професії. Термінали є спільною інноваційною розробкою Міністерства праці та соціального захисту, Міністерства освіти та науки, а також Державного центру зайнятості України. В меню терміналу міститимуться короткі відомості про трудове законодавство, перелік робочих місць для кожного регіону з вказівкою зарплати, список усіх вищих і середніх спеціальних закладів, психологічні тести для дітей – усе необхідне для того, щоб визначитися з вибором професії.

Профорієнтаційні термінали будуть розміщені в інтернатах, спецзакладах і місцях, які найбільше відвідує молодь. Їхня інформаційна база оновлюватиметься через Інтернет 3–4 рази на тиждень.

На ринку праці в Україні рівень безробіття нижчий (7,2 %), ніж у багатьох країнах Західної та Східної Європи. У структурі зайнятості спостерігається дисбаланс: на ринку праці забагато фахівців із вищою освітою й гострий дефіцит фахівців зі спеціальною середньою освітою.

В більшості областей трудового потенціалу не вистачає для заміщення вакансій. Проблемою є необхідність підвищення заробітної плати для робітничих професій, а також необхідність оплати виконання громадських робіт з благоустрою населених пунктів.

п. п. 228, 229. Як зазначалося в п. п. 51 і 55 в Україні в документах, які засвідчують особу відсутня будь-яка інформація щодо її національної чи релігійної приналежності, а весь комплекс українського законодавства (національного і міжнародного) гарантує рівність громадян. Відтак надання медичної допомоги, доступ до житла, інші соціальні гарантії не залежать від національності особи.

Конституція України (стаття 47) надає кожному громадянинуві право на житло. Держава створює умови, за яких кожен може побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду.

Рівність прав і можливостей усіх громадян України на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування забезпечено статтею 49 Основного Закону. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм.

Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних

зкладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності.

Згідно з статтею 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права, частина третя зазначеної статті визначає, що норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

п. 230. Для розв'язання проблем депортованих осіб у різні роки ухвалювалися державні програми та постанови, видавалися розпорядження, доручення Президента України.

На сьогодні, розв'язання нагальних проблем репатріантів здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11.05.06 року №637 «Програма розселення та облаштування депортованих кримських татар і осіб інших національностей, що повернулися на проживання в Україну, їх адаптації та інтеграції в українське суспільство на період до 2010 року». Ця Програма спрямована на розв'язання соціально-економічних і культурних проблем, пов'язаних із поверненням в Україну депортованих кримських татар і осіб інших національностей, визначення пріоритетних завдань органів виконавчої влади щодо їх розселення, облаштування, адаптації та інтеграції в українське суспільство.

Першочерговими напрямками виконання Програми є: спорудження та придбання житла на вторинному ринку, будівництво об'єктів інженерної інфраструктури (водо-, газо-, електропостачання та водовідведення), будівництво фельдшерсько-акушерських пунктів, будівництво та реконструкція шкіл, фінансове сприяння навчальним закладам із кримськотатарською мовою навчання у забезпеченні підручниками, методичними посібниками та програмами.

Стаття 18 Рамкової Конвенції

Двостороння співпраця

п. 237. З метою створення сприятливих умов для реалізації прав осіб, які належать до російської національної меншини в Україні та української національної меншини в Російській Федерації функціонує Підкомісія з питань співробітництва в галузі культурно-мовних потреб національних меншин Підкомітету з питань гуманітарного співробітництва Українсько-Російської міждержавної комісії.

Державним комітетом України у справах національностей та релігій налагоджено тісну співпрацю у сфері забезпечення прав національних меншин з Департаментом міжнаціональних відносин Міністерства регіонального розвитку Російської Федерації.

Найближчим часом Держкомнацрелігій планує здійснити двосторонні консультації щодо з'ясування можливості проведення

за участю міжнародних експертів спільного моніторингового дослідження стану задоволення прав етнічних українців в Російській Федерації та етнічних росіян в Україні.

III. Висновки

п. 239. Україна продовжує приділяти увагу питанням захисту нацменшин. Наприклад, вже підготовлено проект Концепції з питань етнополітики спрямований на зміцнення міжкультурного та міжетнічного діалогу. До Концепції внесено деякі зміни щодо кримських татар та інших депортованих осіб, зокрема що стосується надання українського громадянства особам, які повернулися до України.

Пропонуємо вилучити з даного пункту речення наступного змісту «До Концепції внесено деякі зміни щодо кримських татар та інших депортованих осіб, зокрема що стосується надання українського громадянства особам, які повернулися до України.»